

Міністерство освіти і науки
України Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота

на тему: Структурно-семантичні особливості фразеологізмів на позначення
дивацтв у сучасних англійській і українській мовах

Студентки групи Па 17-20
факультету германської філології та перекладу
заочної форми навчання
спеціальності 035 Філологія
Гаращенко Вікторії Володимирівни
Науковий керівник:
доктор філологічних наук,
професор Баган Мирослава Петрівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of English Philology, Translation, and Philosophy of Language

Term Paper

Structural-semantic features of phraseological units to denote oddities in modern
English and Ukrainian languages

Harashchenko Viktoria

Group Pa 17-20

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof.

PhD (Linguistics)

Bahan Myroslava Petrivna

Kyiv 2023

ЗМІСТ

RESUME.....	2
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ.....	5
1.1. Сучасні тенденції в вивченні фразеологічних одиниць в українській та англійській мовах	5
1.2. Особливості фразеологічних одиниць в сучасній мовознавчій науці.....	10
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	16
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ.....	17
2.1. Особливості вживання фразеологізмів на позначення дивацтв.....	17
2.2. Відмінності фразеологізмів на позначення дивацтв в мовах що порівнюються.....	20
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	21
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	24

RESUME

The main value of the work consists in analyzing the structural and semantic features of phraseological units that are used to describe oddities in modern English and Ukrainian languages. The paper begins by defining the concept of phraseology and discussing the peculiarities of phraseological units in English and Ukrainian.

The paper analyzes the structural and semantic features of phraseological units that are used to describe oddities in both languages. This involves examining the ways in which these units are structured, as well as the meanings that they convey.

Overall, the term paper provides a comprehensive analysis of the structural and semantic features of phraseological units used to describe oddities in modern English and Ukrainian languages, and offers valuable insights into the nature of phraseology and the unique characteristics of these two languages.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Добре знання мови передбачає і добре знання фразеології даної мови. Фразеологізми – це не просто вираження, що дозволяють прикрасити мову і зробити її більш виразною, це і мовні одиниці, що несуть в собі інформацію. Можна сказати, що в них збережена і історія народу, і особливо його побуту, і в цілому культури.

Об'єкт роботи – фразеологізми на позначення дивацтв в сучасних українській та англійській мовах.

Предметом дослідження є структурні та семантичні особливості фразеологізмів на позначення дивацтв в сучасних українській та англійській мовах.

Одним з найбільш розроблених напрямів в лінгвістиці останнім часом є лінгвокультурологія, що вивчає взаємодію національної культури і національної мови. Наша країна займає лідируюче місце в світі в галузі вивчення фразеології, однак, в літературі існує небагато статей і досліджень, присвячених відображенню культурологічних особливостей у фразеологічних одиницях в українській мові, тому тема, обрана для дослідження, є досить актуальною і має новизну.

Теоретичне значення цієї роботи полягає в тому, що в ній зроблено спробу дослідити особливості фразеологічних одиниць що позначають дивацтва в сучасній англійській та українській мовах. В результаті можна буде проаналізувати структуру, семантичні властивості та вживання у мовленні цих фразеологічних одиниць.

У роботі ставиться проблема вивчення особливостей міжкультурних подібностей та відмінностей, що знаходять своє відображення в свідомості і мові. Взаємозв'язок культури, емоційної сфери і мови проявляється в базових значеннях (поняттях) кожної лінгвокультури. Мова розглядається як шлях, по

якому ми проникаємо не тільки в сучасну ментальність нації, а й в погляди їхніх попередників людей на світ, суспільство і самих себе. Відлуння давно минулих років зберігаються досі в прислів'ях, приказках, фразеологізмах і т.п., які є найціннішим джерелом відомостей про культуру та менталітет народу. Відомий мовознавець Б.А.Ларін писав: «Фразеологізми завжди побічно відображають погляди народу, суспільний лад, ідеологію своєї епохи. Відображають – як світло ранку відбивається в краплі роси».

Фразеологізми розглядали такі видатні науковці як О.О.Потебня, Л. А. Булаховський, В.В. Виноградов, С. Я. Єрмоленко, О. Селіванова, Л. Г. Скрипник, Н. М. Солгуб, В. Д. Ужченко, М.М. Шанський, Л.І. Ройзензон, В.І. Гаврись, І. К. Білодід, І. І. Чернишова та інші.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1. Сучасні тенденції в вивченні фразеологічних одиниць в українській та англійській мовах

Фразеологія – це наука про фразеологічні одиниці (фразеологізми), тобто про стійкі поєднання слів з ускладненою семантикою, що не утворюються по породжуючим структурно-семантичним моделям змінних поєднань [6, 5].

Фразеологію вважають скарбницею мови, тому що у фразеологічних одиницях знаходить відображення своєрідність культури і побуту народу, його історія. Фразеологізми часто володіють яскравими національними особливостями, проте не завжди вони зрозумілі представнику іншої культури. При цьому фразеологія будь-якої мови буде включати не тільки національні, але й інтернаціональні фразеологізми, за своїм значенням зрозумілі без додаткового пояснення. У деяких фразеологізмах зберігаються архаїчні елементи - представники попередніх епох. Фразеологізми - одна з мовних універсалій, тому що не існує жодної мови без фразеологізмів. Фразеологія - складне явище, вивчення якого вимагає свого методу дослідження, лінгвісти змушені вдаватися до різних наук - лексикології, стилістики, граматики, фонетики, країнознавства.

Родоначальником теорії фразеології визнаний швейцарський лінгвіст Шарль Баллі (1865-1947). Він вперше систематизував поєднання слів у своїх роботах «Нарис стилістики» і «Французька стилістика» (1905, 1909), також його ідеї мали істотний вплив на розвиток сучасної фразеології.

Внесок, який вніс Шарль Баллі у вивченні фразеології, сприяв подальшому розвитку фразеологічних досліджень.

Прийнято вважати, що фразеологія як окрема лінгвістична дисципліна у вітчизняному мовознавстві виникла в 40-і рр. ХХ століття.

На сьогоднішній день наша країна займає лідируючу позицію в світі в галузі вивчення фразеології, і виділення фразеології в самостійну лінгвістичну дисципліну - це заслуга саме вітчизняної науки.

До завдань фразеології як лінгвістичної дисципліни входить всебічне вивчення фразеологічного фонду тієї чи іншої мови. Предметом вивчення фразеології є фразеологічна одиниця. Однак, незважаючи на тривалу історію досліджень, однозначного трактування поняття «фразеологізм» не існує, це питання досі залишається відкритим. Залежно від способу тлумачення даного поняття відповідно змінюється і обсяг, і, почасти, склад самої фразеології.

Фразеологізми - високоінформативні одиниці мови. Вони є однією з мовних універсалій, так як немає мов без фразеологізмів.

За визначенням А.В. Куніна фразеологічна одиниця (фразеологізм) - це стійке поєднання лексем з повністю або частково переосмисленим значенням. Також слова і словосполучення, специфічні для мови різних груп населення, за класовою або професійною ознакою, для літературного напрямку або окремого автора можна назвати фразеологізмами [3].

Основний внесок у вивчення фразеології внесли вітчизняні лінгвісти. Серед зарубіжних вчених, які присвятили свої праці вивченню стійких образних виразів, найбільш цінними є роботи Ш. Баллі, французької школи мовознавства, а також представників англійської та американської лінгвістики.

Вперше теорію фразеології розробив швейцарський лінгвіст Ш. Баллі. Він дав таке визначення фразеологічної одиниці: «поєднання, що міцно ввійшли в мову, називаються фразеологічними зворотами». У книзі «Нариси стилістики» Баллі виділив чотири типи словосполучень: 1) вільні словосполучення; 2) звичні поєднання; 3) фразеологічні ряди; 4) фразеологічні єдності. Пізніше, в книзі «Французька стилістика», він вже вказав дві групи сполучень: 1) вільні сполучення; 2) фразеологічні єдності [7].

Французька фразеологічна теорія представлена такими іменами, як П. Гіро, М. Малу, Ж. Піно та іншими. Однією з фундаментальних робіт в цій області став вихід першого великого «Словника виразів і образних сполучень» під редакцією Алана Реї і Софії Шантрє, цей словник включав близько 20 тисяч ФО. У передмові викладалася фразеологічна концепція, подібна до концепції Ш. Баллі. ФО серед інших одиниць мови виділялися за такими принципами: 1) узуальна стійкість оборотів або виразів; 2) наявність метафоричності тільки в словосполученні і реченні, але не в окремому слові метафоричного характеру; 3) включеність обороту до складу терміноелементів, що мають переосмислені компоненти [8].

Визначення відтворюваних сполучень як одиниць мови на противагу сполученням відтвореним в промові, позначені в «Курсі загальної лінгвістики» Ф. де Сосюра. Французький дослідник відзначав, що носій мови постійно зустрічається з великою кількістю «готових висловів».

Зміни в цих структурах малоймовірні, оскільки їх вживання пов'язане із закріпленим мовним звичаєм, вони передаються готовими за традицією [14].

В англійській і американській лінгвістичній літературі нечисленні роботи, присвячені фразеології. Англійські та американські лінгвісти, що вивчають стійкі поєднання слів, для позначення фразеологічних одиниць користуються терміном «ідіома».

Першим дослідником ідіом був Л.П. Сміт. У своїй роботі «Фразеологія англійської мови» автор вживав слово «ідіома» для позначення таких особливостей мови, які є мовними аномаліями, такими, що порушують або правила граматики, або закони логіки. До ідіом він відносив: фразеологічні сполучення; граматичні явища - «подвійний» вираз вищого та найвищого ступеня (*more better*), подвійне заперечення; стійкі повторення тих самих слів [8].

Ч. Хоккет до ідіом відносив різного роду інститути, імена власні, скорочення, складні слова, сленгізми. Ця класифікація піддавалася критиці, так як був неясний принцип, покладений в основу його класифікації. Ідіомою у Ч. Хоккет слід вважати «синтаксичний примітив», який є будівельним матеріалом для граматики складання.

А. Маккай виділив окремий рівень в ідіоматиці і поділив його на дві області: лексемний рівень і семемний рівень. Відмінною ознакою цих двох областей є смисловий знак «розуміння» - «нерозуміння» [5].

Найбільш поширене визначення ідіоми належить Дж. Сейдлу і У. Макморді. Вони розуміють ідіому як «ряд слів, що утворюють значення, відмінне від значень його компонентів», особливу організацію декількох слів, як вважають автори, дивний, логічний і граматично не коректний [7].

Вітчизняні лінгвісти розходяться в думках, що стосуються визначення фразеологізму і обсягу фразеології. Вони викладають різні точки зору на те, чи відносяться до фразеологізмів всі стійкі словосполучення, або тільки їх обмежена кількість. У зв'язку з цим у фразеології традиційно виділяють вузький і широкий підхід до розуміння фразеологізму.

Даної точки зору дотримується і С.І. Ожегов, який вважає, що набуття єдиного сенсу і неістотність синтаксичного зв'язку слів для значень цілого і роблять словосполучення фразеологічною одиницею, в якій цілісність значення панує над синтаксичної відокремленістю.

Позиція В.В. Виноградова збігається з думкою С.І. Ожегова з приводу вузького розуміння фразеології. За В.В. Виноградовим, обсяг фразеології складають ті явища мови, які виникають в результаті специфічного семантичного розвитку лексичних засобів в певних синтаксичних і стилістичних умовах [].

Широкий підхід до розуміння ФО представлений такими авторами як Н.М. Шанський, В.Н. Телія, А.В. Кунін. Фразеологія мови в широкому сенсі слова включає до свого складу і словосполучення, переосмислені повністю, і

словосполучення, де є не переосмислені слова-компоненти. Автори даного підходу включають до складу фразеології не тільки словосполучення, а й речення, прислів'я і приказки [].

На думку А.В. Куніна до ФО відносяться всі «стійкі поєднання слів з ускладненою семантикою» від «двусловних утворень» до складних речень, тобто прислів'їв [].

Деякі вчені крім вузького і широкого підходу також виділяють найширший підхід. Прихильники найширшого підходу, наприклад З.Д. Попова, не виділяють ФО із загальної маси словосполучень і розглядають їх разом зі змінними, стійкими не фразеологічними утвореннями (складові терміни, складові найменування, кліше). Цю ж думку поділяє і А.І. Альохіна, яка вважає, що «фразеологія включає в себе стійкі словесні комплекси фразеологічного і не фразеологічного характеру» [].

З усього вищесказаного очевидно, що в поглядах лінгвістів на поняття «фразеологічна одиниця» відсутня згода. У даній роботі ми будемо дотримуватися визначення А.В. Куніна: «ФО - це поєднання слів з повністю або частково переосмисленим значенням»

1.2. Особливості фразеологічних одиниць в сучасній мовознавчій науці

Фразеологія - це особливий аспект лексикології, незалежна гілка лінгвістики, яка вивчає фразеологічні одиниці. Вперше фразеологію як самостійну лінгвістичну дисципліну виділив швейцарський лінгвіст Шарль Баллі у своїй роботі «Traité de stylistique française». У радянському мовознавстві поява і розвиток фразеології як самостійної дисципліни датується 40-ми роками ХХ століття і пов'язане з ім'ям В.В. Виноградова. Передумовами до розвитку теорії фразеології послужили праці А.Г Назаряна, В.П. Жукова, М.М. Кирилової [15, с.5, с. 11]. Незважаючи на велику кількість робіт за специфікою мови і

фразеології в цілому, вчені до цих пір не змогли прийти до єдиної думки щодо визначення фразеології. Сам термін «фразеологія» (від фр. Phraséologie) був вперше введений і використаний дослідником Ш. Баллі як «розділ стилістики, що вивчає пов'язані словосполучення» [3, с. 15].

У сучасній фразеології існує ряд формулювань, котрі тлумачать поняття фразеології. Дотримуючись одного з найпоширеніших в даний час визначень, фразеологія - це розділ мовознавства, що вивчає лексико-семантичну сполучуваність слів мови [17, с. 365]. Кожна мова містить групи слів, семантична цінність яких не відповідає кожному окремому значенню складових їх слів. Такі групи слів прийнято називати фразеологічними одиницями. Отже, фразеологія як теоретичний розділ мовознавства вивчає стійкі мовні вирази і звороти, тобто склад фразеологічних одиниць даної мови.

А.Г. Назарян представляє нам наступне визначення: «Фразеологія - галузь мовознавства, в якій особливо яскраво відображено національну своєрідність мови» [18, с. 34]. У кожній мові є фразеологізми, які, як роздільно оформлені мовні одиниці, володіють складною семантичною структурою, екстралінгвальний характер якої ускладнює перенесення значення фразеологізму з однієї мови в іншу і пояснює національний компонент фразеології.

Розглянемо поняття фразеологізму. У науковій та навчальній літературі безліч спроб визначити поняття фразеологічної одиниці.

Загальне визначення фразеологізму висунув швейцарський лінгвіст, основоположник сучасної фразеології, Шарль Баллі: «поєднання, що міцно ввійшли в мову, називаються фразеологічними зворотами» [3, с. 90]. Згідно з його формулювання, особливе значення у визначенні фразеологічної одиниці мала семантична спаяність компонентів і внутрішня форма поєднання. Умова тотожності фразеологізму одному слову було, на думку Ш. Баллі, основним для визнання цього словосполучення фразеологізмом.

Звернемося до сучасних досліджень вітчизняних лінгвістів. Наприклад, лінгвіст Н.М. Шанський дає наступне визначення фразеологічного звороту: «відтворена в готовому вигляді мовна одиниця, що складається з двох або більше ударних компонентів словного характеру, фіксована за своїм значенням, складом та структурою» [22]. Фразеологізми володіють цілісним значенням і відповідають одному компоненту пропозиції. Фразеологічні одиниці не утворюються в мові як вільні словосполучення, а відтворюються в готовому вигляді.

Мовознавець А.Г. Назарян представляє фразеологізм як «роздільно оформлену одиницю мови, що характеризується повним або частковим семантичним перетворенням компонентів» [7, с. 42]. Таке формулювання поняття фразеологічної одиниці допускає наявність у неї як семантичних, так і структурних ознак, які потрібно враховувати при вивченні та роботі з фразеологізмами. Розглянемо більш конкретне визначення, висунуте О.С. Ахмановою: «Фразеологічна одиниця - словосполучення, в якому семантична монолітність (цілісність номінації) тяжіє над структурною роздільністю складових його елементів (виділення ознак предмета підпорядковане його цілісному позначенню), внаслідок чого воно функціонує в складі пропозиції як еквівалент окремого слова» [11, с. 503]. Це формулювання підтверджує, що фразеологічний зворот є єдиним елементом пропозиції, а також являє собою значиму мовну одиницю. Магомедова У.А. в своєму дослідженні зоонімічних фразеологізмів англійської мови приходить до висновку, що при дослідженні фразеологічних одиниць їх варто розглядати як цілісну одиницю мови [9]. Фразеологізму притаманне власне, приватне значення, незалежне від значення компонентів, з яких він складається. Фразеологічна одиниця має свою відмінну рису аналога лексико-граматичного значення слова, що характеризує його як належне до певної, окремої частини мови.

Фразеологізми, як і всі мовні одиниці, мають певні істотні ознаки. На думку Ш. Баллі [Баллі 1961: Додати 100] відмітними особливостями фразеологізму є:

- фіксованість лексичного складу, але в різних фразеологічних оборотах ступінь стійкості може відрізнятися

- фразеологічна одиниця відтворюється в мові в готовому вигляді, на відміну від звичайного словосполучення

- особлива семантична структура, притаманна тільки даній фразеологічній одиниці, як роздільно оформлені одиниці мови

- стійкість вживання в мові

- складне, роздільно оформлене мовне формування, що складається з двох або більше компонентів.

- містить в своєму складі не менше одного важливого, значного слова

Найбільш основними і послідовними характеристиками фразеологізму є:

- відтворюваність

- стійкість

- роздільнооформленість

- приналежність до номінативного інвентаря мови

На думку Н.М. Шанського [Шанський 1957: 112-116], фразеологічні одиниці володіють наступними ознаками:

- Відтворюваність в готовому вигляді: фразеологізми не створюються у вільному потоці мовлення і не утворюються в процесі спілкування. Вони відтворюються в мовленні у вигляді готових мовних одиниць.

- Стійкість складу і структури. Компоненти фразеологізмів пов'язані один з одним і йдуть в певному порядку, їх склад постійний. Положення та порядок слів, складовий фразеологічний зворот, не змінюються.

- Цілісність значення.

- Фразеологізми виступають в якості подільних поєднань, компоненти яких розуміються тими, хто говорять як слова.

Наявність в складі двох або більше ударних слів. Так само, на думку Н.М. Шанського, фразеологічні одиниці слід відрізняти від окремих слів і від їх вільних поєднань. Основними відмітними якостями, які дозволяють розмежувати фразеологізми, слова і вільні сполучення слів - це відтворюваність у мовленні як єдиних, неподільних оборотів і стійкість структури та складу даного фразеологізму.

Т.І. Вендіна теж вважає, що фразеологізм слід відрізняти від слова. Як відмінних рис Т.І. Вендіна виділяє такі ознаки фразеологічної одиниці як [Вендіна 2001: 145]:

- Структурна оформленість, під якою розуміється то, що компоненти фразеологізму, тобто слова, можуть вживатися поза фразеологічного обороту на відміну від компонентів слова - морфем, які, в свою чергу, за межами слова не вживаються.

- Граматична оформленість говорить про те, що фразеологізм є різнооформленою одиницею.

- Акцентологічна оформленість, під якою Т.І. Вендіна розуміє здатність фразеологічних зворотів мати в своєму складі два або більше ударних слів.

Лінгвіст А.Г. Назарян пише, що «фразеологічна одиниця ніколи повністю не збігається зі словом» [Назарян 1987: 17]. Фразеологізм можна розуміти як якісне мовне новоутворення. Досліджуючи фразеологічні одиниці, А.Г. Назарян виділяє їх основні характерні структурні ознаки:

1. Віддільність, яка, на думку А.Г. Назаряна, допомагає відрізнити фразеологічну одиницю від слова, але не може відмежувати її від вільних поєднань слів.
2. Стійкість структури, тобто фіксування лексико —граматичного складу

3. Стійкість вживання

4. Фразеологічна одиниця повинна бути «апробована часом» [Назарян 1987: 39]. Фразеологізму потрібно чимало часу, щоб встановитися в мові.

5. Відтворюваність

В.П. Жуков підкреслює пізнавальну цінність фразеологізмів, оскільки фразеологічна одиниця нерідко виступає засобом пізнання об'єктивної дійсності світу [Жуков 2006: 27-31]. Як пояснювального мінімуму фразеологізму виступають мовні компоненти, що входять до складу його словникового визначення. Згідно з цим, В.П. Жуков пропонує наступну закономірність: «чим вище обсяг пояснювального мінімуму, тим вище пізнавальна цінність фразеологізму» [Жуков 1006: 29].

В.П. Жуков наділяє фразеологічну одиницю наступними ознаками:

1. Відтворюваність, тобто постійна повторюваність і регулярність використання фразеологізмів у мові
2. Ідеоматичність, під якою автор розуміє семантичну нерозкладність компонентів фразеологічної одиниці
3. Стійкість
4. Неоднословність
5. Семантична цілісність. Єдність фразеологізму.

Словник ідіом Лонгмана пропонує досить складне визначення ідіом. Він описує їх як вирази, сенс яких є скоріше метафоричним, ніж буквальним, і додає, що ці вирази, як правило, незмінні або мають сталу форму [3, с. 3].

З вище зазначеного стає зрозумілим те, що ідіома – це стала форма використання певної сукупності слів, загальний переклад яких не відповідає кожному окремо. Сюди можуть входити як повнозначні слова, що називають предмет, подію, явище, та неповнозначні, що не відповідають на питання.

Висновки до розділу 1. Сучасна мовознавча наука розглядає фразеологію як складну систему, що включає лексичні, синтаксичні, семантичні та прагматичні аспекти. Також «фразеологічна одиниця ніколи повністю не збігається зі словом». Дослідження фразеологічних одиниць передбачає аналіз їх структури, значення, походження, функціонування та контекстуальних варіацій.

Сучасні тенденції в вивченні фразеологічних одиниць в українській та англійській мовах свідчать про постійний розвиток цієї галузі лінгвістики. Як правило, когнітивний підхід займає центральне місце у дослідженні фразеологічних одиниць. Вивчення когнітивних аспектів, таких як метафоричне мислення, культурні концепти та когнітивні операції, що лежать в основі фразеологічних виразів, дозволяє краще розуміти їх значення, походження та функціонування в мовленні.

Ідентичне явище являє собою порівняння фразеологічних одиниць української та англійської мов та додає можливість виявити подібності та відмінності в їх структурі, семантиці та функціонуванні. Контрастивний аналіз сприяє кращому зрозумінню специфіки кожної мови та розвитку міжмовної компетентності.

Все уже сказане означає те, що фразеологічні одиниці виявляють різні форми варіативності залежно від контексту вживання. Вони можуть змінювати своє значення, стиль, експресивність та соціокультурні відтінки в залежності від комунікативної ситуації та співрозмовника.

РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

2.1. Особливості вживання фразеологізмів на позначення дивацтв.

Необхідно підкреслити, що фразеологізми в англійській мові, що позначають дивацтва, мають свої структурно-семантичні особливості, які допомагають виразити ідею, що стоїть за фразеологізмом.

Одна з особливостей структури фразеологізмів, що позначають щось дивне, полягає в тому, що вони можуть містити порівняння, метафори. Наприклад, фразеологізм *"as queer as a three-dollar bill"* використовує порівняння з незвичайним об'єктом, який не існує в реальному житті, щоб позначити щось неприродне. Фразеологізми *"like a fish out of water"* та *"a square peg in a round hole"* використовують метафори, що позначають людину, яка відчуває себе дивно в незвичному для неї середовищі.

Також в англійській мові існують фразеологізми, які мають виражений експресивний характер і використовуються для створення яскравих, образних висловів, наприклад *"something out of a fairy tale"*, *"like something from another planet"*, *"stranger than fiction"*, *"a bolt from the blue"*, *"as crazy as a loon"*, *"As mad as a hatter"* та *"A few fries short of a Happy Meal"*. *"Like something from another planet"* має таку структуру, де *"like"* це прийменник, вказує на порівняння чогось, *"something"* займенник, вказує на невизначене, *"from"* прийменник, позначає походження або появу чогось і *"another planet"* іменникове словосполучення, яке позначає іншу планету. Фразеологізм *"stranger than fiction"* використовується для позначення чогось настільки дивного, в що важко повірити, адже це не може бути реальністю. *"A bolt from the blue"* містить ідіоматичний вираз *"the blue"*, що позначає небо, іншими словами створює асоціацію з блискавкою, яка раптово ударяє з неба. Фразеологія *"as crazy as a loon"* має аналогію з лебедем, який часто вважається символом безглуздості у англійському фольклорі і літературі. Вираз

"As mad as a hatter" походить з відомої літератури "Аліса в країні чудес", а також з культурного контексту, де люди, які виготовляли капелюхи, часто страждали на відрушування розуму через вплив речовин, які використовувалася у процесі їх виробництва. Вираз "a few fries short of a Happy Meal" має гумористичний відтінок, який вказує на дивне мислення людини та створює аналогію з неповним набором страв у Happy Meal, що вказує на нестачу інтелекту. "As odd as two left feet" має порівняння з двома лівими ногами і підкреслює нездатність або дивацтво в певній сфері діяльності. Фразеологізм "In cuckoo land" має забарвлення абсурдності та іронії і вказує на те що думки людини відірвані від реального світу.

Аналогічним чином, за семантикою фразеологізми на позначення дивацтв англійською мовою можна розділити на дві групи:

1. Фразеологізми, що позначають незвичайні події.
("Out of this world", "A sight to behold").
2. Фразеологізми, що позначають дивні дії, поведінку або характер людей.
("A strange bird", "A real character").

Одночасно, українські фразеологізми, що позначають щось дивне, також мають свої структурно-семантичні особливості. Наприклад, такі фразеологізми як *"мовить як краковський труп"* використовує порівняння з мерцем, щоб позначити мовленнєву невиразність та незрозумілість, *"він такий, як дзеркало в пільмі"* використовує метафору, що позначає дивацтво та загадковість, *"завидній Петро"* та *"крайній Микола"* використовують загальноживані вирази, щоб позначити людину, яка відрізняється від оточення.

Структура фразеологізмів на позначення дивацтв українською мовою може бути звичайною та складною. Звичайні фразеологізми складаються зі стійкого словосполучення слів, що мають стійкий переносний семантичний компонент. Наприклад, фразеологізм *"робити дива"* означає робити незвичайні

речі. Складні фразеологізми складаються зі слів, що мають прямий семантичний зв'язок, проте вони мають новий стійкий переносний семантичний компонент. Зокрема такі фразеологізми як *"запалити на все світло"* має пряме значення *"запалити всі лампочки"*, але у переносному значенні означає зробити щось під впливом емоцій.

Також в українській мові існують фразеологізми, які мають виражений експресивний характер і використовується для створення яскравих, образних висловів. Наприклад *"чортзна-що із боку бантик"*, *"приший кобилі хвіст"*, *"як притрушений"*, *"у нього куку на муню"*. *"Чортзна-що"* є складною фразою, яка складається зі слова *"чортзна"* і використовується для підсилення та прислівника *"що"*, який означає *"дуже"*. Друга частина *"із боку бантик"* має форму іменникової фрази. *"Приший кобилі хвіст"* має образне значення, а саме виражає саму ідею неможливості здійснити щось, наприклад як випадково приший кобилі хвіст. Структура фразеологізму відповідає простій фразі, де *"приший"* виступає як дієслово, *"кобилі"* як іменник, а *"хвіст"* - як його додаток. *"Як притрушений"* в структурному плані є простою порівняльною конструкцією, де *"притрушений"* виступає як прикметник, що характеризує певний об'єкт чи явище. Фразеологізм *"у нього куку на муню"* є досить специфічним та має польське походження. *"Муня"* може відноситися до голови або морди, а також має ідентичне значення як фразеологізм *"в голові вавка"*.

За семантикою фразеологізми на позначення дивацтв українською мовою можна розділити на дві групи:

1. Фразеологізми, що містять слово *"диво"* або його синоніми.
(*"мовити дива і ганьбити сусіда"*, *"зробити диво"*, *"дивом не вбитий"*).
2. Фразеологізми, що використовуються для позначення незвичайних дій або поведінки людей.
(*"робити дива"*, *"дивна людина"*, *"неправильно діяти"*).

2.2. Відмінності фразеологізмів на позначення дивацтв в мовах що порівнюються.

По-перше, слід звернути увагу на різні механізми утворення фразеологізмів. Українська мова в основному формує фразеологізми шляхом метафоричного переносу, тоді як англійська мова використовує більш широкий спектр механізмів, таких як метафоричний перенос, метонімія, синекдоха, алегорія.

По-друге, фразеологізми в англійській мові частіше мають форму прикметника або прислівника у поєднанні з іменником (*"curiouser and curiouser"*, *"strange bedfellows"*), у той час як українські фразеологізми можуть бути різноманітними в своїй структурі, включаючи прикметники, дієслова, іменники та їх поєднання.

Слід зазначити, що присутня різниця в семантиці. Наприклад, англійські фразеологізми *"to have bats in the belfry"* та *"to have a screw loose"* позначають порушення в розумовій діяльності людини. Українські фразеологізми *"має кулі в голові"*, *"здійняло до голови"* відносяться до того самого семантичного поля. Але, фразеологізм *"літати як метелик"* в українській мові позначає *граційність* та *легкість*, а англійській фразеологізм *"to have butterflies in one's stomach"* вживається для вираження тривоги та страху.

Висновки до розділу 2. Сутність вищевикладеного зводиться до того, що структурно-семантичні особливості фразеологізмів на позначення дивацтв у сучасній англійській мові включають у себе різноманітні риторичні засоби, метафори, порівняння, метонімію, ідіоматичні вирази та інші мовні засоби. Ці особливості дають можливість фразеологізмам бути запам'ятовуваними та ефективними в комунікації. Фразеологізм, за словами В.П. Жукова, “починається там, де закінчується семантична реалізація його компонентів”.

Слід зазначити, що вживання фразеологізмів на позначення дивацтв часто залежить від контексту. Їхня інтерпретація та вираження можуть змінюватися в залежності від ситуації, мовного реєстру та співрозмовника.

На основі аналізу було виокремлено 5 видів семантичних трансформацій у складі фразеологічних одиниць. Серед них: метафора, метонімія, синекдоха, каламбур та порівняння.

Фразеологізми на позначення дивацтв можуть мати такі структурні форми: прикметники, іменники, дієслова, а також фразові дієслова або ідіоматичні вирази.

Також існує декілька підвидів фразеологічних одиниць. Серед них виділено 5 загальних груп: семантичні трансформації, лексичні, синтаксичні, морфологічні, словотворчі.

ВИСНОВКИ

У даній роботі було представлено структурно-семантичні особливості фразеологізмів на позначення дивацтв в сучасних українській та англійській мовах і проведене дослідження дозволяє дійти таких висновків.

Обидві мови мають фразеологізми, які пов'язані з позначенням дивацтв та мають схоже емоційне забарвлення.

В обох мовах фразеологізми на позначення дивацтв відіграють важливу роль у риторичі, літературі та повсякденному мовленні. Вони додають виразності, емоційності та колориту до мови, допомагають утворювати образи та передавати складні концепції. На мою думку, фразеологізмів на позначення дивацтв в обох мовах характеризуються використанням зображальних образів, які часто пов'язані з фольклорними персонажами чи природними явищами, віруваннями. А також, семантично вони підкреслюють незвичайність, дивовижність та непередбачуваність даних ситуацій.

Англійський менталітет відрізняється своєю любов'ю до мистецтва і естетики, а отже це знаходить своє відображення в мові, його стилістичної інтерпретації. У фразеологізмах на позначення дивацтв в англійській мові спостерігається більш широке використання метафор та порівнянь, в той час як особливості фразеологізмів на позначення дивацтв в українській мові характеризуються використанням зображальних образів, які часто пов'язані з фольклором.

І в українській мові, і в англійській мові фразеологізми на позначення дивацтв мають як і позитивне забарвлення ("something out of a fairy tale" та голубеньким цвіте, а синеньким пахне) так і негативне ("In cuckoo land" та "куку на муню").

Сутність вищевикладеного зводиться до того, що фразеологізми на позначення дивацтв відображають культурні особливості та сприйняття

незвичайного в кожній мові. Вони відображають вплив історичних, соціокультурних та лінгвістичних факторів на формування такого мовного виразу як дивацтва.

Варто підкреслити, що структурно-семантичні особливості фразеологізмів на позначення дивацтв у сучасних англійській та українській мовах є актуальними і важливими для вивчення фразеології цих мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єнікєєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови: монографія / В. М. Єнікєєва. Запоріжжя: Запорізький національний ун-т, 2006. 303 с.
2. Зацний Ю. А. Нова розмовна лексика і фразеологія: Англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. Вінниця: Нова Книга, 2010. 224 с.
3. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу: монографія. Львів: Паіс, 2007. 228с.
4. Мікава Н.М. Фразеологізми із компонентом HAIR в англійській мові / Н.М. Мікава // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». - № 14. - Одеса, 2015,- С. 183-185.
5. Мусурівська О.В. Лексичні особливості портретних описів у сучасному англомовному художньому дискурсі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія».-2016.- №22.-С. 122-124.
6. Сокальська Ю.О. (2019). Методичні прийоми для вивчення ідіом англійської мови. «Young Scientist», № 1 (65). Стор.115. Вилучено з <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/1/27.pdf>
7. Свешнікова О.В. Особливості перекладу фразеологічних одиниць англійської мови на українську / О.В. Свешнікова // Прикладна лінгвістика 2014: проблеми та рішення. К.: 2014. С. 19.
8. Серякова І.І. Магія невербальної комунікації : [навч. посібник англійською мовою] / І.І. Серякова. - 2-ге вид., зі змінами та доповненнями. - К. : Освіта України, 2009. - 161 с.
9. Смурова Л.І., Смолянець К.В. Лінгвокогнітивна структура фразеологізмів із компонентом одягу в українській, російській та

англійській мові/Л.І. Смурова, К.В. Смолянець//Держава та регіони. Серія «Гуманітарні науки». - 2008,-№2.-С. 56-61.

10. Цимбал І. В. (2012). Когнітивні утруднення у процесі читання іншомовних наукових текстів та шляхи їх подолання. Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. №3, 86-92.

11. Череповська Т.В., Падура М.Ф. До проблеми дослідження фразеологізмів в англійській мові / Т.В. Череповська, М.Ф. Падура//Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. -Том 14. -№2 (52). -Ч. 4. -2012. -С. 286-292.

12. Ammer С. The American Heritage Dictionary of Idioms. Boston: Houghton Mifflin Company, 2002. 1191 p.

13. Cambridge International Dictionary of Idioms. Cambridge University Press, 2002. 520 p.

14. Collins Cobuild Dictionary of Idioms. L.: Harper Collins Publishers, Ltd., 1995. 513 p.

15. Oxford Dictionary of Idioms. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2004. 340 p.

16. Spears R. A. McGraw-Hill's Essential American Idioms Dictionary. 2nd ed. Illinois: McGraw-Hill Companies, 2007. 289 p.

17. Spears R. A. NTC's American Idioms Dictionary. 3rd ed. Illinois: NTC Publishing Group, 2000. 626 p.

18. The Free Dictionary by Farlex [Електронний ресурс]. URL: <https://www.thefreedictionary.com/The-Farlex-GrammarBook.htm>

19. Twain M. The Adventures of Tom Sawyer. N. Y.: Penguin Books, 2006. 320 p.

20. О.Козир, А.Ярещенко, В. Бездітко. Сучасний фразеологічний словник української мови, 2018

